

De strijd om het water

Tekst: Lia van Looij

Decennialang voerden we in Nederland een strijd tegen water en werden beken gekanaliseerd en sloten aangelegd om het water zo snel mogelijk af te voeren. We dachten daarnaast ongestraft al het water dat in de grond zit op te kunnen pompen voor drinkwater, industrie en besproeiing van landbouwgewassen. Nu er sprake is van structurele verdroging is het tijd om zuinig om te gaan met ons water.

De Rijksoverheid heeft in november 2022 besloten dat water en bodem sturend moeten zijn bij beslissingen over het inrichten van Nederland. “Dat houdt in dat bij nieuwe ontwikkeling de logica van het landschap wordt gevolgd”, vertelt Robbert Blijleven, beleidsadviseur ruimtelijke ontwikkeling bij Landschap Overijssel. “Dus geen huizen bouwen op lage plekken en geen water afvoeren in gebieden die veel last hebben van droogte.” Oftewel: wij moeten ons aanpassen aan de natuur, en niet andersom.

Alle neuzen

Alle partijen zijn het erover eens dat we anders moeten omgaan met water. De provincie Overijssel werkt bijvoorbeeld aan een nieuwe omgevingsvisie. Hierin maakt zij slimme combinaties waarin bodem- en watersysteem bepalend zijn. Zo worden gebieden rond de Vecht en de IJssel overstromingsbestendig ingericht en wordt hoogproductieve landbouw geconcentreerd op locaties met voldoende water en voldoende afstand tot woningen en natuur. Landschap Overijssel neemt al geruime tijd maatregelen

om water langer vast te houden. Robbert: “Zo zijn rond Enschede, op de landgoederen Groot Brunink, Smalenbroek, 't Holthuis, Hof Espelo en de Lonkekerberg, beken en sloten minder diep gemaakt. Want als die bodems lager liggen dan het niveau van het grondwater, loopt het grondwater naar de sloot of beek en wordt het via die weg in rap tempo afgevoerd. Ook worden rabatten (langwerpige ophopingen tussen greppels om een gebied te verdrogen) afgedamd, zijn naaldbomen, die veel water verdampen, gekapt en inheemse loofbomen aangeplant.”

Gevolgen

De droogte heeft landelijk grote gevolgen, waaronder droogvallende vennen met insecten- en amfibieënsterfte tot gevolg. Daarnaast raken bomen verzwakt. In combinatie met droge zomers geeft dit de letterzetter vrij spel. Dit minuscule kevertje profiteert van de droogte. Het baant zich een weg onder de bast van verzwakte naaldbomen en zorgt zo voor een massale sterfte. Vooral fijnsparren moeten het ontgelden.

Ook de bomen langs historische lanen op landgoederen hebben het zwaar. “Die zijn gewend aan een bepaald grondwaterpeil en als dat steeds verder zakt, zullen ze uitvallen. Hoe ouder een boom, hoe minder flexibel.” Zich aanpassen aan een ander grondwaterpeil is onmogelijk, ook als het gaat om een verhoogd grondwaterpeil. De heel oude laanbomen zijn dan ook eigenlijk ten dode opgeschreven. “Maar het herstellend vermogen van de natuur is heel groot, bij een hoger grondwaterpeil zullen de meeste bomen en planten het wel redden. En wijzelf kunnen de natuur helpen, want elke druppel die je als consument niet gebruikt, hoeft ook niet door een drinkwaterbedrijf vanonder natuur- en landbouwgebieden te worden opgepompt”, legt Robbert uit. En daarmee zorgt elke liter die je thuis bespaart dus direct voor een positief effect op natuur en landschap. “Als iedereen zuinig met water zou omgaan, heeft dat best grote gevolgen.”

Overijssel klimaatrobuust

Er lopen verschillende projecten om Overijssel klimaatrobuust in te richten. Eén daarvan is Zoetwatervoorziening Oost-Nederland (ZON), waarbij het gaat om meer water vasthouden in Oost-Nederland (zie www.zoetwatervoorzieningooitnederland.nl). Onderdeel van ZON is het programma Haarvaten op peil (HOP). Hierin werkt Landschap Overijssel met grondeigenaren, boeren, particulieren, waterschappen en de provincie samen om verdroging in de hogere delen van Overijssel tegen te gaan.

Hoe kun je zelf water vasthouden en besparen?

- Tegels eruit, planten erin.
- Bodembedekkers voorkomen dat de grond uitdroogt door zonlicht.
- Kies voor inheemse planten, struiken en bomen. Kies voor inheemse loofbomen, in plaats van naaldbomen. Loofbomen verdampen minder water dan naaldbomen en zorgen voor meer biodiversiteit.
- Koppel de regenpijp af en sluit hem aan op een regenton.
- Gebruik regenwater voor (binnen)planten, als drinkwater voor huisdieren (gezond!), voor opblaasbadjes in de zomer en om schoon te maken.
- Laat kinderen met regenwater spelen i.p.v. met drinkwater.